

TÜRKİYE'NİN GELECEĞİ SOSYALİST CUMHURİYET KONFERANSI TÜRKİYE KOMÜNİST HAREKETİ MERKEZ KOMİTESİ TEZLERİ

Birinci Taslak Metin
13 EYLÜL 2025 / İSTANBUL

BÖLÜM 1

NEDEN SOSYALİST CUMHURİYET KONFERANSI?

1923 yılındaki kuruluşundan itibaren yüz yıllık bir dönemi tamamlamış olan Türkiye Cumhuriyeti'nin önümüzdeki dönemi, gerici AKP iktidarı tarafından "Türkiye Yüzyılı" olarak adlandırılıyor. Sanki son yirmi üç yılında kendileri iktidar değilmiş gibi Türkiye'nin tüm sıkıntılarının kaynağı olarak Cumhuriyet'in kuruluşuna işaret etmekte. Liberal ve İslamcı siyasetin Cumhuriyet düşmanlığının ne kadar tarihsel olduğu, yıllar boyunca adım adım bu hesaplaşmaya hazırlandıkları ve hayata geçirdikleri açıktır. AKP iktidarının 1923 Cumhuriyeti'nin toprak altına gömülmesi için nasıl çalıştığı biliniyor.

İşte bu yüzden cumhuriyetçiyiz...

Ancak AKP, bugünlere tek başına kendisi gelmedi ve Cumhuriyet'in yıkılmasına dönük adımları bir günde cebinden çıkarmadı. Türkiye'nin girmiş olduğu kapitalist yol ve adım adım örülen emperyalizm işbirlikçisi çizgi AKP iktidarın amaç ve hedeflerini hayata geçirmesinin temel zeminini oluşturmuştur. Türkiye'de egemen sınıfların kapitalist karakteri, sermaye sınıfının ülkeyi çürütücü etkisi, emperyalizme bağımlılığın bir türlü kırılmak istenmemesi ülkeyi bu günlere getirmiştir. 1923 Cumhuriyet'i yıkılmış, yerine gerici ve faşist partilerin iktidarda olduğu bir istibdat rejimi kurulmuştur.

İşte bu yüzden de sosyalistiz...

Türkiye'nin geleceğini düşünenler açısından ortaya konulan temel sorunlar şu şekilde ifade edilebilir: Eşitsizlikler, adaletsizlikler, insanca bir yaşamın olmaması, laikliğin ortadan kaldırılması, tarikatların başta siyaset olmak üzere toplumsal alanda egemen hale gelmesi, kendi kendine yeten bir ülke olamayışımız, bağımsız bir ülke karakterinin yitirilmesi, baskıcı despotik bir yönetimin tesisi, halkın devlet yönetimine katılımının geçersizleştirilmesi, dış politikada yaşanan sorunlar, üreten sınıfı oluşturan emekçilerin büyük bir sömürüye maruz kalması gibi başlıklar en üstte sayılmaktadır.

İşte bunları değiştirmek ve ülkenin geleceğini kurmak için Sosyalist Cumhuriyet'i savunuyoruz...

Sermaye sınıfının iktidar olduğu bir ülkede, tarikatların egemenliğinde, Ortadoğu'da Büyük Ortadoğu Projesi'nin savunuculuğunu yapan, neo-Osmanlıcı bu rejimin emperyalizmin çizdiği çerçevenin dışına çıkma ihtimali dahi bulunmamaktadır. Türkiye'yi yönettiğini söyleyenlerin yayılmacı hayallerle attıkları adımlar ülkenin parçalanmasının yolunu yapacaktır. Emperyalist kapitalist yol Türkiye'yi bölecek ve parçalayacak olan yoldur. İstibdat rejimi tam da buna yarayacak olan yönetim biçimidir.

Partimiz böylesi bir dönemde Türkiye'de emekçilerin birliğini ve ülkenin bütünlüğünü savunan çizgisini ortaya koymak, Türkiye'yi aydınlığa çıkaracak olan yolda yürümek isteyenleri davet etmek için bu konferansı toplamaya karar vermiştir.

Emekçilerin laik cumhuriyeti Türkiye'nin kurtuluş yoldur. Tam bağımsız Türkiye en temel hedeftir.

Yeni bir Cumhuriyet, Sosyalist Türkiye için yan yana geleceğiz, konuşacağız, tartışacağız, örgütleneceğiz.

İşte bunlar için Sosyalist Cumhuriyet Konferansı'nda buluşuyoruz.

Aşağıdaki metin Türkiye Komünist Hareketi (TKH) Merkez Komitesi tarafından tezler biçiminde Konferans'ta tartışılmak ve karar altına alınmak üzere hazırlanan taslaktır. Bu metin sadece parti üyelerinin değil aynı zamanda parti dostlarının da görüş, değerlendirme ve katkılarına sunulmuştur. İçinde bulunduğu koşullar düşünüldüğünde ülkemizin geleceğine yönelik bir yön arayışının başta aydınlar olmak üzere ülkemizin sosyalist, ilerici, yurtsever ve Cumhuriyetçi yurttaşlarımızla birlikte ele alınması hem sosyalist mücadelemizin ihtiyaçları hem Konferans'ımızın siyasal amacı hem de bunlardan daha önemlisi ülkemizin aydınlık geleceği açısından büyük önem taşımaktadır.

Bütün dostlarımız ile sosyalist, sol, ilerici, yurtsever ve Cumhuriyetçi yurttaşlarımızı gerçekleştireceğimiz konferansa katılmaya, katkı koymaya, bu süreci birlikte örgütlemeye çağırırız!

TÜRKİYE YÖNÜNÜ ARIYOR

Reel sosyalizmin çözülüşünden sonra emperyalizm tahakküm altına almayacağı hiçbir nokta bırakmak istemiyor. Emperyalizm, önce Doğu Avrupa'da sonra Ortadoğu'da reel sosyalizmin geri çekilmesiyle birlikte boşalan bütün alanları doldurmaya çalışıyor. Yugoslavya'nın parçalanması, doğu Avrupa ülkelerinin NATO'ya dâhil edilmesi, Afganistan'ın ve Irak'ın işgalinden sonra Libya'nın ve Suriye'nin yıkımı, emperyalist yayılma ve saldırganlık siyasetinin yalnızca birkaç örneğidir. Ortadoğu'da Genişletilmiş Büyük Ortadoğu Projesi adım adım işliyor. Balkanlarda NATO ve ABD'nin güç biriktirmesinden sonra Kafkaslarda da benzer emperyalist planlar uygulanmaya konuluyor. Karadeniz'in bir NATO gölü haline getirilmesi hedefleniyor, İran'ın parçalanmasına yönelik hazırlıklar yürütülüyor.

Bu tablonun ortasında ülkemiz Türkiye bulunuyor. Türkiye, emperyalizme sadece bağımlı değil aynı zamanda onun hedefinde bir ülkedir. Dört tarafından emperyalizm tarafından kuşatılan ülkemiz, bölgesel gelişmelerden büyük ölçüde ve özellikle başta İsrail'in güvenliği olmak üzere emperyalizm çıkarları doğrultusunda yürütülen Büyük Ortadoğu Projesi'nin sonuçlarından doğrudan etkilenmektedir. Emperyalizm, Ortadoğu'da ekonomik ve siyasi çıkarları ve bölgeye kama gibi soktuğu işgalci Siyonist İsrail'in güvenliği için Büyük Ortadoğu Projesiyle bölgeyi yeniden tasarlıyor, Irak ve Suriye'yi parçalıyor, İran'ı da parçalamak için hazırlık yapıyor. Irak ve Suriye'deki değişimin ülkemizi de etkilememesi mümkün değildir. Emperyalizm bölgeye ve özelde ülkemize doğrudan ve dolaylı müdahale ediyor!

Emperyalizmin bu mastır planı görülmeden ülkemizdeki siyasal gelişmeleri değerlendirmek mümkün değildir. Emperyalizmin Ortadoğu'da ulus devletler yerine etnik ve mezhepsel ayrımlar üzerine kurulu parçalı modeli, bugün Türkiye'ye de uygulanmak isteniyor.

Böylesi bir modelin emperyalizmle uyumlu, “ılımlı İslamcılık” ve neo-Osmanlılık siyasetiyle yaşama geçirilmesiyle mümkün olabileceği açıktır. Emperyalizme ekonomik bağımlılık, aynı zamanda ülkemiz açısından siyasal bağımlılık ilişkisini daha da güçlendirmiş durumda. Bugün AKP başta olmak üzere mevcut sermaye partilerinin emperyalizmle “uyumlu” karakteri, doğrudan emperyalizmin taşeronluğunu üstlenmesinin ana nedenidir. Ülkemizde son 24 yıldır yaşanan süreç, aslında emperyalist plan ve niyetlerin ülkemizde de adım adım hayata geçirildiği bir süreç olarak yaşanmaktadır. 1923 yılında emperyalist işgale karşı kurulan Cumhuriyet’in bağımsızlıkçı, laik, devletçi ve cumhuriyetçi karakteriyle böylesi bir dönüşümün gerçekleşmeyeceği de bellidir. Tam da bu nedenle AKP eliyle ülkemiz aslında Büyük Ortadoğu Projesi ekseninde gerici bir dönüşüme tabi tutulmaktadır. “ılımlı İslam”, “neo-Osmanlılık”, “yeni Türkiye” söylemleriyle birlikte emperyalizmle uyumlu yeni bir rejim inşa edilirken, meşruti yönetimden daha geri padişahlığa yakın bir istibdat rejimi bu dönüşümün garantisi olmakta, aynı zamanda laikliğin ve ulus devletin temelleri de bu doğrultuda yıkılmaya çalışılmaktadır. Bu karşı-devrim süreci, gerici bir rejimi inşa etmek için ülkemizin emperyalizme karşı kazandığı savaşın belgesi olan Lozan’ı tartışmaya açmakta, etnik ve mezhepsel tanımlar üzerinden Lübnanlaştırma siyasetiyle ülkemizin parçalı bir siyasal çerçeveye bölünmesinin fay hatları dinamitlenmektedir.

Bu tablonun Türkiye’nin demokratikleşme sorunu ile uzaktan yakından ilgisi bulunmuyor. Tersinden ülkemizde baskı, hukuksuzluk, adaletsizlik daha da artmış, irtica hortlamış, mafya düzeni kurulmuştur.

Bir asır önce Osmanlı yıkılırken ülkenin geleceği masadaydı. Osmanlılık, Batıcılık ve İslamcılık şeklinde bütün seçeneklerin tarihsel süreçte nereye evrildiğini çok iyi hatırlıyoruz. Bugün de benzer bir tablo karşımızdadır. Türkiye, yeniden bir yol ayrımındadır.

BÖLÜM 2

1. 1917 BÜYÜK EKİM DEVRİMİ’NİN ÜZERİNE GELEN KURTULUŞ SAVAŞI SONUCUNDA 1923’TE İLAN EDİLEN CUMHURİYET TARİHSEL BİR İLERLEMİYİ TEMSİL EDER

Sanayi ve Fransız devrimlerinden beri can çekişen ve Avrupa’nın “hasta adamı” olarak görülen Osmanlı Devleti’nde modernleşme çabaları uzun yıllara yayılmış olsa da bu çabaların önemli bir kısmı üst yapısal alanda kalmış, Osmanlı toprakları emperyalizmin yağmasına açılmıştı. Birinci Dünya Savaşı sonucunda çok uluslu imparatorluklar tarihe karışırken, emperyalizmin gelişimi karşısında yarı sömürge haline gelen Osmanlı İmparatorluğu’na son çiviye gene emperyalistlerin kendi arasında imzaladığı Sykes-Picot ve Birinci Dünya Savaşı sonrasında imzalanan Sevr Anlaşması çakmıştır. Çok uluslu imparatorlukların ulusal devletlere bölündüğü Birinci Dünya Savaşı’ndan çıkamayan Osmanlı İmparatorluğu’nun gizli Sykes-Picot ve Sevr Anlaşması ile emperyalist güçler arasında bölüşülmesine karşı başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere Osmanlı kurmayları tarafından ve aynı zamanda Anadolu’da bir dizi halk hareketi ile birlikte büyük bir direniş hareketi inşa edilmiştir.

Rusya’da İşçi sınıfının sosyalist iktidar mücadelesinin 1917’de zafere ulaşmış olmasının emperyalizmin planlarına karşı bu direncin geliştirilmesinde ve başarıya ulaşmasında katkıları çok büyüktür. Genç Sovyet iktidarının ve Bolşeviklerin maddi-manevi destekleri, Anadolu’da inşa edilen direniş hareketini zafere taşıyacak imkânların oluşmasında belirleyici rol oynamıştır. Lenin önderliğindeki Bolşevikler ve 1917 Ekim Sosyalist Devrimi, Anadolu’daki Millî Mücadele’nin başarıya ulaşmasında en temel unsurlardan biri olarak öne çıkar.

Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde Türkiye'nin bağımsız ve egemen bir devlet olarak yeniden kurulması, tarihin önemli dönüm noktalarından biridir. Emperyalizmin 1923'te Türkiye Cumhuriyeti'ni "kabullenmesinde" de yine Sovyet iktidarının katkıları ve desteği vardır. Bu anlamıyla 1917 Ekim Sosyalist Devrimi ile 1923 Cumhuriyeti, aynı tarihsel sürecin ve politik iklimin ürünüdürler.

Türkiye'de modernleşmenin kökleri 200 yıla uzanan bir geçmişe sahiptir. 1923'te ilan edilen Cumhuriyet bu modernleşme çabalarının son noktası olduğu kadar bu çabalardan devrimci bir kopuşu da temsil eder. Cumhuriyet, kendisinden önceki 1908 devriminin yapamadığını yerine getirmiştir. Ümmet ve saltanat esasına dayalı bir çokuluslu imparatorluktan laik bir ulus devlete yaşanan değişimin tarihsel olarak ilerici olduğu tartışmasızdır.

2. TÜRKİYE CUMHURİYETİ, KURULDUĞU DÖNEMİN ETKİ VE İMKÂNLARINI SONUNA KADAR KULLANARAK TÜM İLERİCİ KAZANIMLARI İLE BİRLİKTE DEVRİMCİDİR.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna egemen olan bağımsızlık ve egemenlik vurgusunun yanı sıra kazandığı laik, cumhuriyetçi ve devletçi karakter onun ilerici ve devrimci yönünü oluşturmaktadır. Büyük Ekim Devrimi'nin etkisiyle elde edilen bu ilerici yön büyük bir meşruiyete sahip olmuş ve sermaye sınıfının taşımak istemese de çok uzun yıllar katlanmak zorunda kaldığı bir hal almıştır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Düyun-u Umumiye idaresi ve kapitülasyonlar ile ülkesi üzerindeki fiili ve hukuki egemenliği emperyalist ülkelere ve hatta bunların şirketlerine devretmesine karşılık kapitülasyonların kaldırılması ve demiryollarının ve limanlarının millileştirilmesi ile birlikte ilerleyen sanayileşme hamlesi sayesinde genç Cumhuriyet kısa sürede önemli aşamalar kaydetmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu'nun ümmetçi ve çok hukuklu yapısına karşılık laiklik ve modern hukuk sistemini getirerek yurttaşlık ve şekli de olsa "kanuni eşitlik" esasına dayalı bir sisteme geçilmesi ile modern bir ulus devlet ortaya çıkmıştır.

Bu ilerici yönlerine karşın, Cumhuriyet, hayata geçiremediği reformlar ve kapitalist yolu tercih ederek kendisini kısıtladığı alan nedeniyle, Kürt sorununu çözememiş ve dinci gericiliği tasfiye edemediği gibi emperyalizmin çıkarları doğrultusunda sürekli olarak sosyalist sol ile boğuşarak bağımsızlığının ve egemenliğinin erozyona uğramasına engel olamamıştır. Cumhuriyet'in kuruluşunun temel paradigmaları olarak görülecek saltanat, hilafet ve emperyalizm karşıtlığına eklenmesi gereken en önemli noktalardan birisi de kuşkusuz başından itibaren kapitalist yolun tercih edilmesi ve "milli burjuva yaratma" hedefi olmuştur. Bu tercih ve hedef aynı zamanda sosyalist solun bilinçli olarak tasfiyesine yönelik bir tercih ve hedefi de beraberinde getirmiştir. Sola karşı izlenen "tavizsiz" tutum, ileride emperyalizmle kurulacak bağların da taşlarını döşemiş, Cumhuriyet'i solsuz ve bu anlamıyla da soluksuz bırakmıştır.

3. KURULUŞUNDAN İTİBAREN KAPİTALİST YOLU TERCİH EDEN TÜRKİYE CUMHURİYETİ, PATRONLARIN ELİNDE EMPERYALİZMİN ÇIKARLARINA GÖRE ŞEKİLLENDİRİLMİŞTİR

Tüm bu ilerici kazanımlara rağmen kuruluşundan itibaren kapitalist yolu tercih eden Türkiye Cumhuriyeti, toprak sorununu çözememesi, özellikle ülkenin kapitalizm öncesi üretim ilişkilerini ve bunların uzantısı toplumsal yapıları tasfiye edememesi, hatta giderek iş birliğine yönelmesi ve sermaye sınıfının komprador işbirlikçiliğine teslim olması ile birlikte emperyalizm tarafından kemirilmeye başlanmıştır.

Burjuva sınıfı, 19. yüzyıldan itibaren kapitalizmin emperyalizm aşamasında iktidarını tahkim ederken gerici bir sınıf haline gelmiş, geç kapitalistleşen ülkelerde de burjuvazi, uluslararası kapitalizmin bir parçası olarak toplumsal iddialarını geri bir düzeyde kurmuştur. Burjuvazinin çoktandır tarihsel olarak gerici bir sınıf haline gelmiş olması nedeniyle kapitalist tercihini Mustafa Kemal Atatürk önderliğindeki Cumhuriyet kadrolarındaki bağımsızlık ve egemenlik vurgusunun üretim ilişkilerinde ve toplumsal yapıda ise giderek sınırlanan bir karşılık bulduğunu not etmek gerekir. Bu durum, Türkiye Cumhuriyeti'nin daha başlangıcında patron sınıfı tarafından kadük bırakılmasına neden olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran kadroların modernleşme ile batı tipi kapitalist bir toplum kurma arasında kurduğu bu özdeşlik, zamanla emperyalizmle kurulan ilişki ve emperyalizme bağımlılık olmuştur.

Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası kurulan dünyada emperyalizmin sosyalist ülkelere karşı başlattığı hücum hareketinde Türkiye Cumhuriyeti daha fazla kendini emperyalist dünya kampının yanında görür hale gelmiştir. Burjuvazinin giderek kök saldı, iktidarını pekiştirdiği, devlet ile olan ilişkisinde daha belirleyici hale geldiği bir döneme denk gelen bu aşamada, Cumhuriyet tam boy bir şekilde emperyalizmle ilişkilendirilmiştir. Bu doğrultuda siyasi yaşam yeniden şekillenmiş, Türkiye'de çok partili yaşama geçiş, sermaye sınıfının emperyalizmle ortaklık arayışlarıyla birlikte gitmiştir. Bu kapsamda, bir yandan Cumhuriyet'in kazanımları aşındırılmaya başlanmış bir yandan da emperyalizmle ittifak için her türlü yola başvurulmuştur.

1945'ten bugüne kadar kurulan tüm sermaye iktidarları arasında bir süreklilik bulunmaktadır. Türkiye'nin batılılaşma ile başlayan ve kalkınma söylemi ile devam eden serüveninde kurulan siyasi iktidarlar emperyalizmle olan ilişkiyi ve sermaye sınıfının belirleyiciliğini temel başlangıç noktası olarak kabul etmişlerdir. Kapitalizmin Türkiye'deki gelişimi ile birlikte siyasi arena egemen sınıfın temsiliyetini içerecek biçimde genişlemiş; İslamcısından liberaline, milliyetçisinden, sosyal demokratına kadar geniş bir yelpazede Türkiye'yi "batı blokunun bir parçası" olarak gören anlayış hâkim hale gelmiştir. Türkiye'de CHP, Demokrat Parti, Adalet Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, Milli Selamet Partisi, Milliyetçi Cephe, Bülent Ecevit'in CHP'si, ANAP, DYP, DSP ve nihayet AKP arasında bir süreklilik olduğu görülmelidir.

1952 yılında Türkiye'nin NATO'ya üyeliği ile başlayan süreç Türkiye'de karşı devrim çizgisinin adım adım ilerlemesi ve cumhuriyet karşıtı dinamiklerin harekete geçmesi anlamına gelmiştir. Demokrat Parti iktidarı ile emperyalizme entegrasyonun kuvvetlendiği Türkiye'de, 27 Mayıs sonrasında ortaya çıkan "kalkınmacı yol" ise özünde yeni bir sermaye birikim modeli olmakla birlikte sınıf dinamiklerinin ve işçi sınıfı mücadelesinin yükseldiği bir döneme eşlik etmiştir.

Cumhuriyet'in ilk kuşağının yarattığı ilerici birikimle buluşan bu dinamizm, devrimci mücadelenin büyük bir sıçrama yapmasına neden olmuştur. 1961-71 aralığında ve devamında 12 Eylül 1980 Cuntasına kadarki dönemde sıçrayan sosyalist hareket ve sınıf hareketine karşı sermaye sınıfı dinci gericiliği ve faşizmi devlet gücünü arkasına alarak sola karşı örgütlemiştir. Komünizm ve SSCB karşıtlığı ile Türkiye'de sola karşı mücadele sermaye devleti ve gladyo eliyle örgütlenerek siyasal İslamcı ve faşist güçlerin palazlandırılması, son tahlilde Cumhuriyet'in içinin oyulması anlamına gelmiştir.

Anti-komünist tonun daha da öne çıktığı bu dönemde dinci gericiliğin örgütlenmesine olanak tanınmış, NATO'nun gayri nizami harp taktiği öne çıkarılarak MHP kurulmuştur. Daha sonra FETÖ olarak kayıtlara geçecek Fethullahçı dinci örgütlenmenin bu dönemde anti-komünist çizgide başlamış olması boşuna değildir.

Bugün, Cumhuriyet'in yıkıldığı bir uğrakta iktidarda bulunan Cumhur İttifakı bileşenlerinin köklerinin buralarda olması tesadüf olarak görülmemelidir. 1923 Cumhuriyeti'nin yıkılmasının temel nedeni sermaye sınıfı, kapitalizm ve emperyalizm ise bunların en temel müttefikleri siyasal İslamcı hareket ve faşist hareket olmuştur. Nitekim Cumhuriyet'i içten içe kemiren bu çizgi, bugünkü karşı devrimci ağırlığın serpiliş büyüdüğü iki siyasi akımdır.

4. 12 EYLÜL DARBESİ İLE NEOLİBERAL POLİTİKALARA BOYUN EĞEN TÜRKİYE DIŞA AÇILMA ADI ALTINDA EMPERYALİZME TAMAMEN BAĞIMLI HALE GETİRİLMİŞTİR

Cumhuriyet bu uzun yolculuğunda üretici güçlerini kötürümleştirecek şekilde emperyalizme boyun eğmiştir. Yetersiz sermaye birikimi ve özellikle enerji ve teknolojide dışa bağımlılık nedeniyle üretimin ve yeni yatırımların finanse edilmesi için emperyalizmin sermaye ihracına bağımlı hale gelen Türkiye giderek neyi nasıl üreteceğine kadar emperyalist iş bölümü ve onay mekanizmalarına bağlanmıştır.

Bu açıdan, 12 Eylül Darbesi ve takip eden Turgut Özal ve ANAP iktidarının tarihsel rolü hatırlanmalıdır. Son dönemlerde, bu siyasal ve iktisadi tercihlerin üzerini örterek 12 Eylül'ü şeytanlaştırırken Turgut Özal ve ANAP iktidarını yücelten liberal anlatımın aksine, emperyalizmin ihtiyaç ve talepleri ile Türkiye sermaye sınıfının bunları nasıl karşılayacağını belirlediği bir dönem darbe ile açılmış ve ANAP iktidarı kontrolünde yürütülmüştür.

Bu arada Sovyetler Birliği'nin çözülmesi ve dünyada sosyalist sistemin dağılması ile birlikte Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş dönemindeki dinamikler de ortadan kalkmıştır. Emperyalizm tüm dünyada eski sosyalist ülkeleri ve sosyalizme yakın duran milliyetçi iktidarlara sahip üçüncü dünya ülkelerini sisteme bağlamak için dünyanın dört bir yanında operasyonlara girişirken Türkiye aktif bir role hızlıca gönüllü olmuştur. Bu sürecin aynı zamanda Türkiye'nin varlığının da sorgulanmasını getirdiğinin görülmesine karşın işbirlikçilik sürdürülmüş ve küreselleşme, karşılıklı bağımlılık, devletin küçültülmesi gibi liberal masallarla birlikte bağımsızlık tasfiye edilmiştir.

Giderek borçlanan Türkiye'nin ekonomik bağımlılığının artması, emekçi halkın birikimleri ve emeğiyle yaratılan tüm ekonomik değerlerin özelleştirilmesi ile birlikte ithalata bağlı bir ihracat stratejisi sonuna kadar takip edilmiştir. Tüm bunlar başlangıçta geçici bir istikrar dönemi yaratsa da Türkiye'yi eninde sonunda yüksek enflasyon ortamında patronların karlarını katlarken geniş kitlelerin yoksullaştığı bir döngüye sokmuştur. Böylece bir yandan Cumhuriyet'in "kimsesizlerin kimsesi olması" fonksiyonu bir yandan da kamucu yanları tasfiye edilmiştir.

Tüm bunlara paralel olarak yoksul emekçi kitlelerin ve sanayi proletaryasının sesinin kesilmesi için sendikal mücadele tırpanlanmış, sermayenin kontrolünde bir sendikacılık egemen kılınmış ve bu arada tarikatlar yoluyla dinci gericiğin tahakkümüne izin verilmiştir. Böylece Cumhuriyet'in laiklik ilkesi de tasfiye edilmiştir.

5. SOSYALİST SİSTEMİN ÇÖZÜLMESİ İLE BİRLİKTE TÜRKİYE CUMHURİYETİ "KİMLİK" BUNALIMINA GİRMİŞ, KARŞI DEVRİM İKTİDARA GELMİŞTİR.

12 Eylül ile birlikte solun "soluksuz bırakılması" temel hedef haline gelirken, sosyalist sistemin 1990'ların başında çözülmesi, Cumhuriyet'in kuruluş dinamiklerinin de tasfiyesini de gündeme getirmiştir. 1923'te kurulan Cumhuriyet kapitalist yolu tercih etmenin bir sonucu olarak emperyalizmle olan bağımlı koparamadığı için giderek bağımlı hale gelmiş, Soğuk Savaş döneminde ise bu bağımlılığın sonucu emperyalizmin "ileri karakol" rolünü üstlenmesi olmuştur.

Türkiye'nin üstlenilen bu rol karşılığında aldığı siyasal ve ekonomik destekler, Soğuk Savaşın bitimiyle kendi krizine dönüşmüştür. Sola karşı toplumsal alanda biriktirilen karşı devrimci yağınak siyasal sistemi alabildiğine domine etmiş, kurucu ideoloji olan Kemalizm'in ve Cumhuriyet'in temel paradigmalarının zeminini çökertmiş, 1990'larla birlikte Cumhuriyet'in tüm ilerici birikiminin adım adım silinmesini gündeme getirmiştir.

Bu dönemde giderek büyüyen siyasal İslam ise toplumsal desteği daha fazla arkasına almış, tarikatların giderek holdingleşmesi ve yeni bir sermaye sınıfı yaratması ile güçlenmiştir. Artık İslamcı siyaset sola karşı kullanılan koz değil, sermaye sınıfının ve siyasetinin temel belirleyicisi haline gelmiştir. AKP'nin kuruluşu ile Cumhuriyet düşmanı karşı devrim çizgisi, bir yüzyıla yakın süren mücadelesinde önemli bir aşamaya geçmiştir. Bununla birlikte sermaye sınıfının dünya kapitalizmine eklemlenme çabalarının ürünü olarak siyasal sistemin yeniden yapılandırılmasında karşı devrim çizgisinin iktidara taşınması Cumhuriyet'in tasfiyesinin kapısını aralamıştır.

1917 Ekim Devrimi'nin hemen ardından 1923 yılında kurulan Cumhuriyet, 1991 yılında çözülen reel sosyalizmin hemen ardından 2002 yılında AKP'nin iktidara gelmesiyle birlikte çözümlü sürecine girmiştir. İki devrimin ürünü olan Sovyetler ile 1923 Cumhuriyeti'nin benzer bir karşı devrim süreciyle çözülüşünün meydana gelmesi tesadüf değildir.

6. AKP İKTİDARI BU SÜREÇTE BÜYÜK BİR ETKİNLİKLE İŞLEV GÖRDÜĞÜ TÜM KRİTİK DÖNEMEÇLERDE DÜZEN MUHALEFETİNİN DOĞRUDAN VEYA DOLAYLI DESTEĞİNİ DE ALARAK HAREKET ETMİŞTİR.

Bu tasfiye sürecinin baş aktörü kuşkusuz Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) olmuştur. Kuruluşundan 2007'ye kadar rüştünü ispatlamakla uğraşan AKP, DSP-MHP-ANAP hükümetinden devraldığı IMF-Kemal Derviş programını aynen uygulayarak 1999-2001 krizlerinden çıkışı sağlarken, özellikle özelleştirmeler yoluyla yerli ve yabancı patronlara ciddi bir kaynak aktarımını da gerçekleştirmiştir.

2007-2013 yıllarını “kalfalık-ustalık dönemi” olarak tarif eden AKP, 1923 Cumhuriyetinin tasfiyesinde yeni bir dönem başlatmış, bu süreçte başta ordu olmak üzere akademi ve yargı alanlarında köklü bir tasfiye ve “yeniden yapılanma” gerçekleştirmiştir. FETÖ ve liberallerin de AKP'nin ittifak unsuru olduğu karşı devrimci cephe, “Askeri vesayet” ve “derin devletin” çözüldüğü söylemiyle sosyalist solun belli kesimlerini de gerçekleştirdiği siyasi yargılamalarda peşine takmayı başarmıştır. Cumhuriyetin tasfiyesi ve “Yeni Türkiye'nin” emperyalist-kapitalist sisteme entegrasyonu açısından misyonunu başarıyla yerine getiren bir özne olduğunu göstermiştir.

Emperyalizmin Arap Baharı ile başlattığı Ortadoğu'da yeni tasarımın taşeronluğunu AKP üslenmiştir. “İlımlı İslam” söylemiyle AKP, Ortadoğu'da emperyalizmin çıkarları doğrultusunda harekete geçerken iç siyaset emperyalizmin biçtiği role uygun bir dönüşüme tabi tutulmuştur.

Bu süreçte düzen muhalefeti, AKP'nin karşı devrimci projesine karşı bir direniş örgütlenmediği gibi alternatif bir program da geliştirmemiş, düzen muhalefetine sınırlarını aşarak ortaya çıkan Cumhuriyet Mitingleri, Haziran (Gezi) Direnişi gibi toplumsal tepkileri soğurarak, tüm kritik dönemeçlerde doğrudan veya dolaylı olarak AKP'nin işini kolaylaştırmış, değirmenine su taşımış ve ona yardımcı olmuştur. Emperyalizm ile ilişkiler söz konusu olduğunda ise düzen muhalefetine AKP'den bile teslimiyetçi bir yaklaşıma sahip olduğu görülmektedir.

AKP ve düzen muhalefeti bir bütün olarak işlev görmektedir. Liberaller tarafından 1923 Cumhuriyeti'nin antitezi olarak ilan edilen “II. Cumhuriyet”, bugün patronların, tarikatların ve emperyalizme bağımlılığın rejimi olarak gerici ve emek düşmanı karakteriyle karşımızdadır.

7. AKP İLE KURULAN YENİ REJİM, KARŞI DEVRİMİN YÜZYILLIK HESAPLAŞMASININ ÜRÜNÜDÜR.

AKP'nin iktidara gelişinin 21. yılında artık yeni bir rejim kurulmuş durumdadır. Bu yeni rejime giden tarihsel süreç, Cumhuriyet'in kuruluş paradigmalarıyla da hesaplaşmayı içeren bir karşı devrimin adı olmuştur. Bu anlamda iki yüzyılı aşkın bir süredir devam eden modernleşme çabalarıyla da bir hesaplaşma gündemdedir. Osmanlı'nın restorasyonu mümkün olmadığı bilinse de iki yüzyıllık modernleşmenin getirdiği tüm kazanımlar “neo-Osmanlılık” retoriği ile silinmeye çalışılmaktadır.

AKP eliyle kurulan ve liberaller tarafından teorize edilen yeni rejim, cumhuriyetten geri meşrutiyete yakın bir kapitalist idare biçimi olarak ülkenin geriye gitmesidir. AKP eliyle kurulan rejim, sermayenin gerici çıplak sınıf diktatörlüğünün somutlanması ve emperyalist-kapitalist sisteme sermaye sınıfının ve sermaye devletinin entegrasyon hedefinin sonucudur.

Cumhuriyet'i bir reklam arası olarak değerlendiren karşı-devrim, sermayenin sınıf diktatörlüğünü "başkanlık rejimi" ile sağlarken, bu rejimi gerici siyasi ve toplumsal bir zeminde kurmaktadır. 2023 seçimleri ile birlikte yeni bir dönemeç geçilmiş, bugün geline nokta itibariyle yeni rejiminin anayasası yazılarak, "rejim" müesses nizam haline getirilmektedir.

Bu anlamda Türkiye Yüzyılı kılıfı ile propaganda edilen söylem, Cumhuriyet'in ileriye taşınmasını değil, karşı devrimin 100 yıllık bir hesaplaşmayı açıktan ifade etmesinden başka bir şey değildir.

8. SERMAYE SINIFININ 1923 CUMHURİYETİ'Nİ TASFİYE EDEN SİYASİ PROGRAMINDA DEĞİŞİKLİK BEKLENTİSİ DAYANAKSIZDIR. 1923 CUMHURİYETİ'NİN GERİ DÖNÜLEMEZ BİÇİMDE TAHRİP VE TASFİYE EDİLDİĞİ KABUL EDİLMELİDİR.

Emperyalist sistem içerisinde bağımlı bir karaktere sahip olan Türkiye kapitalizmi, geniş planda Sovyetler Birliği'nin çözülüş dinamiklerinin, daha yakın planda ise dünyada yaşanan iktisadi krizin sonuçları üzerinden kendini var etmeye çalışmaktadır. Güncel olarak geline noktada Türkiye'nin böylesi bir dönemde kendisini pazarlık gücünü sonuna kadar kullanmaya dayalı bir denge politikasına yerleştirmiştir. Ancak bu "denge" siyasetinin iktisadi, siyasi ve askeri başlıklarda emperyalizme bağımlılık ilişkisi tarafından belirlendiği bir kez daha vurgulanmalıdır. Bugün kendisini emperyalizmin bölgesel politikalarında taşeronluk üstlenmekle tanımlayan bir yönelimin, mutlak bir biçimde emperyalizme uyumlu ve bağımlı yeni bir rejime ihtiyaç duyacağı açıktır. Bu yeni rejim, her şeyden önce 1923 Cumhuriyeti'nin başta ulus devlet ve laiklik olmak üzere temel paradigmalarının reddiyesi üzerine tanımlanabilir.

Devrimci hiçbir niteliği bulunmayan burjuva sınıfının, emperyalizmden bağımsızlaşma, ilerici bir siyaset ile 1923 Cumhuriyeti'nin temel paradigmalarının yeniden kurulması, Türkiye'de İkinci Cumhuriyet'in krizlerine yönelik restorasyon ihtiyacının ötesinde bir geri dönüş arayışında olmadığı tespit edilmelidir. Liberaller tarafından 1923 Cumhuriyeti'nin antitezi olarak ilan edilen "II. Cumhuriyet", bugün patronların, tarikatların ve emperyalizme bağımlılığın rejimi olarak gerici ve emek düşmanı karakteriyle karşımızdadır. Düzen muhalefetine bu açıdan farklı bir programı söz konusu değildir.

Bu açıdan, 1923 Cumhuriyeti'nin geri dönülemez biçimde tahrip ve tasfiye edildiğinin görülmesi ve kabul edilmesi gereklidir.

9. "YENİ ANAYASA" DAYATMASI İLE BİRLİKTE, REJİMİN KARAKTERİ DE NETLEŞMEKTEDİR.

1970'lerin sonu 1980'lerin başlarından aslına rücu eden kapitalizmin uluslararası düzeydeki krizi ile birlikte bütün ülkelerde, emekçilerin kazanımlarına dönük yürütülen saldırı Türkiye'de de 24 Ocak 1980 Kararlarıdır. Uygulanabilmesinin yolu 12 Eylül '80 Darbesi ile açılmıştır. Türkiye'nin, emperyalizmin ve sermayenin ihtiyaçlarına göre dönüştürülmesi belli bir aşamaya gelmiş ve buna en uygun unsur olan AKP eliyle 2010, özellikle de 2017 dönemeçlerinde yeni bir rejim kurulmuştur. Ayak bağı olan bir devlet yapılanması çözülmüş/tasfiye edilmiş ve yeni bir devlet yapısıyla ikame edilmiştir.

1923 Cumhuriyetini ve kazanımlarını ayak bağı olarak gören ve bununla hesaplaşanların top yekûn kurduğu bu rejimin temel karakteri, tam boy sermaye egemenliği, emperyalizm işbirlikçiliği ve bunlara karşı yükselecek bir itirazın engellenmesi için toplumun gericilikle kuşatıldığı bir rejim kurulmuştur.

Sınıf karakteri ve baskı aygıtları hiç olmadığı kadar güçlü yeni "devlet" mekanizmasıyla toplumsal haklar alanının ortadan kaldırıldığı, yerleşmeyle birlikte piyasa güçlenirken işçi sınıfının ve toplumun örgütlülüğünün dağıtıldığı, böylece sermaye önündeki engeller bertaraf edilirken siyasetin ana öznesi olan toplumun siyaset dışında bırakıldığı bir yapı rejimin temelidir. Erdoğan'ın 2015 ve 2018'de tekrar ettiği "devleti şirket gibi yönetirsek netice alırız" sözleri AKP'nin özlemlerinden ibaret değildir. Söylenen, emperyalizmin Türkiye'ye biçtiği rolün, sermayenin ihtiyaçlarının ve bu nedenle gerici ideolojilere duyduğu ihtiyaçtır. Dinci gericilik, tarikatların gücü, toplumun cemaatleştirilmesi rejimin önemli özelliğidir.

Sermayenin önündeki engellerin kaldırılması için devletin çözülmesi ve dönüştürülmesi, yani yeniden yapılandırılmasının yanı sıra kamusal alan tasfiye edilmiş, kamu varlıkları sermayeye devredilmiş, kamu hizmetleri piyasa kalemi haline getirilmiş, sermaye üzerindeki vergi ve sosyal güvenlik yükü kaldırılmıştır.

Kamusal alanın tasfiyesi yurttaşlık nosyonunun da tasfiyesini, kamusal bilinci de ortadan kaldırmaktadır.

Kurumların yeni rejime uygun bir biçimde dönüştürülmesinde en önemlilerden biri hukuk olmuştur. Yargı, istibdat rejiminin cezalandırma aygıtı olarak işlemektedir.

ABD Büyükelçisinin "Osmanlı referansı" ve siyasi iktidarın artan ümmet vurgusu, bugün Ortadoğu'da emperyalist hamlelerin uzantısı olarak dayatılan "çözüm süreci" ile birlikte düşünüldüğünde, yeni rejimin yukarıda vurgulanan karakteri daha açık bir biçimde görülmektedir.

Lozan ve 1924 Anayasası ile hesaplaşma, ulus devletin ve laikliğin tasfiyesi, "yeni anayasa" dayatması ile birlikte, rejimin karakteri de netleşmektedir. Ekonomik ve siyasi bağımsızlığın tamamen ortadan kalktığı, egemenliğin kayıtsız şartsız emperyalizme bağlandığı, emekçilerin eşit ve özgür bir gelecek zemini olan yurttaşlığın ümmet ile ikame edildiği, çoklu hukuka kapı aralayan, toplumun din, etnisite ve ilkel kabile olan aşiretler üzerinden kimliklerle parçalandığı bir rejimin tahkim edildiği görülmelidir.

10. ÇÖZÜM KOMÜNİSTLERİN ÖNCÜLÜĞÜNDE SOSYALİST CUMHURİYET HEDEFİYLE İŞÇİ SINIFININ SİYASET SAHNESİNE DÖNDÜRÜLMESİNDEDİR.

Son 10 yıllık süreç, bir yandan "sermayenin yeni rejiminin" yol aldığı diğer yandan gerici dönüşüme karşı toplumsal tepkinin arayış içinde olduğu bir kesiti ifade ederken, bu arayışın düzen içi siyasete kurban edildiği bir gerçeklik olarak karşımızda durmaktadır. Toplumsal tepkinin doğrudan hem gerici rejime hem düzene hem de sermayeye karşı bir mücadele hattına çekilmesi yerine düzen muhalefetine restorasyon siyasetine bağlanması, iddia edilenin tersine toplumsal direnç odaklarının dinamizminin söğürmesine neden olmuştur.

Önümüzdeki süreçte Türkiye sosyalist hareketi, siyasal zeminde devrimcileşen bir mücadele hattını önüne koymak durumundadır. Devrimcileşme sorunu, ülkenin siyasal ve toplumsal gündemlerinden bağımsız bir biçimsel ve sözsel radikalizm olarak değil tersinden ülkenin ve emekçi sınıfların kurtuluşu açısından düzen siyasetinden kopuşu ifade etmektedir. Düzen siyasetine benzeşerek ve düzen siyasetinin kulvarında devrimci bir siyasal konum, mücadele ve program ortaya konamaz.

Devrimci siyasetin ve kimliğin yeniden inşasının en temel boyutu sınıf mücadelesinin programatik hattının ve ilkelerinin yeniden üretilmesidir. Genel olarak liberalizm tarafından teorize edilen ve ideolojik olarak pompalanan “işçi sınıfının küçüldüğü ve yerine orta sınıf siyasetinin konulduğu” siyasal önermesi, bugün ters yüz edilerek bir kez daha karşımızdadır. Bu kez küçük burjuva ve ara tabakaların “orta sınıf siyaseti”, ara katmanların proleterleşme gerçeği işaret edilerek, sol siyasetin yerine ikame edilmektedir.

Türkiye sosyalist hareketinde liberal hegemonyanın ve reformistleşmenin önüne geçmek ve asli olarak sermayenin gerici diktatörlüğüne karşı mücadelenin etkili kılınması için solun temel ilkeleri etrafında bağımsız bir sosyalist odağın ete kemiğe büründürülmesi komünistlerin temel görevlerinden birisidir. Komünistler açısından, Türkiye’de sınıf mücadelesinin yükseltilmesi ve aynı zamanda sosyalist hareketin devrimci bir yönelime girmesinin yolunu açacak arayışlar ve pratikler komünistlerin önemli mücadele gündemlerindendir.

Solun devrimci bir politik hattı örmesinin ve düzen karşıtı bir odağı teşkil etmesinin politik ilkeleri ise antiemperyalizm, laiklik ve kamuculuktur. Bunun için işçi sınıfının yeniden siyaset sahnesini dönmesini sağlayacak, başta kadınlar ve gençler olmak üzere emekçi sınıflara yaslanan, yüzünü dönen ve emekçi sınıfların politik temsiliyetini üstlenen bir strateji ile hareket edilmelidir.

Bu kapsamda, işçi sınıfının yegâne yönetim şekli olan halkın kendi kendini yöneteceği, bağımsız ve egemen bir devlete sahip olacağı, laik, kamucu, insanın insanı sömürmediği, eşitlikçi ve özgür bir cumhuriyetin, **adlı adınca Sosyalist Cumhuriyetin kurulması için** mücadele edilmesi zorunludur.

Konferansımız emekçilerin tek gerçek seçeneği olan Sosyalist Cumhuriyet için mücadeleyi yükseltmeyi karar altına alır.

BÖLÜM 3

SOSYALİST CUMHURİYET PROGRAMI

A- SOSYALİST CUMHURİYETİN EKONOMİK TEMELLERİ İNSANCA YAŞAM, EŞİTLİKÇİ BİR DÜZEN

Madde 1: Sosyalist Cumhuriyetin ekonomik temeli planlı kalkınmaya ve kamuculuğa dayanır. Ekonomik kaynaklar kâr amaçlı olarak değil, işçi sınıfının ve toplumun ihtiyaçları gözetilerek dağıtılır.

Bu doğrultuda:

- i) Planlı kalkınmanın toplumsal ihtiyaçlar esas alınarak belirlenmesi ve kaynakların verimli bir biçimde tahsis edilmesi için Merkezi Planlama Kurumu hayata geçirilecektir.
- ii) Merkezi Planlama Kurumu, kaynakların tahsis edilmesi, belirlenmesi, dağıtılmasında toplumsal hedeflerle uyumlu çalışacak teknolojik araçları kullanacaktır.
- iii) Büyük veri, yapay zekâ uygulamaları ve diğer siber uygulamalar merkezi planlamanın hizmetine sunulacak, planlama dinamik ve inovatif bir biçimde gerçekleşecektir.
- iv) Planlı kalkınmanın öncelikli olarak ileri teknolojilerin geliştirilmesi, sanayileşme kapasitesinin ve tarımsal üretimin artırılması, eğitim, sağlık ve barınma ihtiyaçlarının karşılanması üzerine odaklanacaktır.
- v) Planlı kalkınma bölgesel ekonomik eşitsizliklerin giderilmesini sağlayacak, üretim, ticaret ve lojistik altyapısının tek bir merkezde yoğunlaşmasının önüne geçecektir.

Madde 2: Sosyalist Cumhuriyet, tüm sanayi, maden, liman, altyapı yatırımlarının derhal kamulaştırılmasını sağlar.

Bu doğrultuda:

- i) Yerli yabancı sermayeye satılarak özelleştirilen her türlü sanayi kuruluşu, maden, liman, yol, altyapı, enerji, telekomünikasyon yatırımı karşılıksız bir biçimde kamulaştırılacak ve emekçi halkın sahipliğinde olacaktır.
- ii) Yap-işlet-devret modeliyle yapılan her türlü altyapı, enerji, telekomünikasyon, sağlık yatırımları derhal kamulaştırılacaktır.
- iii) İhaleler yoluyla özel sektöre verilen tüm kaynaklar faiziyle birlikte geri alınacak. Özel sektörün devlet ihaleleri aracılığıyla elde ettiği tüm gelirler, buluşlar ve patentler kamunun sayılacaktır.
- iv) Özelleştirilen kuruluşlardan bugüne değin doğan zararları, yerli yabancı sermayeden tazmin edilerek karşılanacaktır.

Madde 3: Sosyalist Cumhuriyet, yerli yabancı tekellerin finansal sömürüsüne son verir.

Bu doğrultuda:

- i) Tüm iç ve dış borçlar derhal iptal edilecek ve ödenmeyecektir. Bugüne kadar yerli yabancı tekellerin sömürüsüne dayanan borçlandırma ilişkilerine son verilecektir.
- ii) Ranta ve finansal araçlara dayanan her türlü işleme son verilecektir.
- iii) Yerli ve yabancı tüm özel bankalar kamulaştırılacaktır ve bankacılık sistemi millileştirilecektir.
- iv) Bugüne kadar emekçilerin sömürülmesine neden olan tüm kredi borçları iptal edilecektir.

- v) Yerli yabancı tekellerin kârlarını büyütmesini sağlayan tüm kredi ilişkileri açığa çıkarılacak, buradan elde edilen zenginlikler emekçilere geri verilecektir.
- vi) Uluslararası ticaret, devlet eliyle yürütülecek ve her türlü eşitsiz ilişkiye son verilecektir. Uluslararası ticaretin yerel para birimleriyle yapılması sağlanacaktır.

Madde 4: Sosyalist Cumhuriyet, tarımda dışa bağımlı, tekelci kuruluşları önceleyen anlayışı yok eder.

Bu doğrultuda:

- i) Toprak üzerinde yaşayan tüm emekçilerindir. Büyük toprak sahiplerinin toprakları kamulaştırılacak ve devlet eliyle işlenecektir.
- ii) Tarımsal arazilerin imara ve ranta açılması durdurulacaktır. Her türlü tarımsal arazi ekilmesi için yeniden yapılandırılacak, büyük tarımsal kooperatifler kurularak tarım işletmelerinde ortak tarım modeli uygulanacaktır.
- iii) Tarımsal üretimin küçük toprak sahipleri tarafından yürütüldüğü bölgelerde ve ürünlerde kooperatifleşme teşvik edilecek, bu kooperatifler devlet tarafından denetlenecek ve desteklenecektir.
- iv) Tarımsal üretimin arttırılması için yerli tohum üretim merkezleri kurulacak ve bunlar devlet tarafından tarımsal işletmelere bedelsiz bir şekilde verilecektir.
- v) Tarımsal üretimde yabancı tekellerin belirleyiciliğine son verilecek, bu şirketlerin Türkiye'deki faaliyetleri tamamen yasaklanacaktır.
- vi) Tarımsal üretimin ileri teknolojiler ile yapılması sağlanacak, verimlilik artacak ve fiyatlar düşecektir.
- vii) Hayvancılık üretiminde büyük devlet işletmeleri kurulacak, bunların sağlıklı ve doğal kaynaklarla uyumlu üretimi esas alınacaktır.
- viii) Tarımda ve hayvancılıkta üretim ihracata yönelik değil, iç pazara yöneliktir ve emekçilerin ihtiyaçlarının karşılanmasını temel alır. Bu nedenle her türlü aracılığa son verilecektir.

Madde 5: Sosyalist Cumhuriyet, enerjide bağımsızlığı, yerli kaynakların kullanımını ve ileri teknolojik yatırımların yapılmasını sağlar.

Bu doğrultuda;

- i) Petrol ve türevlerine bağımlılığın azaltılması, farklı enerji kaynakları için yatırımların yapılması sağlanacaktır.
- ii) Nükleer enerji dâhil olmak üzere tüm enerji türleri çevreyle en fazla uyumu sağlanacak şekilde geliştirilmeye çalışılacaktır.
- iii) Enerjideki kayıp oranlarının azaltılması için altyapı yatırımları gerçekleştirilecektir. Kayıp kaçak oranları en aza indirilecektir.
- iv) Yeni teknolojilerin geliştirilmesi için araştırma merkezleri kurulacaktır.

Madde 6: Sosyalist Cumhuriyet, doğanın sermayenin kâr hırsı uğruna talan edilmesine derhal son verir.

Bu doğrultuda:

- i) Türkiye'de bulunan ve doğayı talan eden tüm uluslararası madencilik firmalarının varlıklarına son verilecektir.
- ii) Doğayı talan eden madenlere el konulacak, maden arama ve faaliyette bulunma işleri emekçilerin çıkarı, yeraltı ve yerüstü kaynaklarının devamlılığı göz edilerek yapılacaktır.
- iii) Doğal alanların turizme kontrolsüz bir biçimde açılmasına izin verilmeyecektir.
- iv) Sanayi atıklarının doğal alanları tahrip etmesinin önüne geçilecektir.
- v) Ülkemizin Dünya'nın çöp merkezi olmasına izin verilmeyecektir.

Madde 7: Sosyalist Cumhuriyet emekçi halkın ucuz, sağlıklı ve ulaşabilir beslenme olanaklarına sahip olmasını sağlar.

Bu doğrultuda;

- i) Gıda üretiminin maksimum kapasitede yürütülmesi için gerekli kaynaklar bu alana yönelik bir biçimde öncelikli hale getirilecektir.
- ii) Devlet, emekçilerin sağlıklı gıdaya ulaşması için her türlü besin ürününü doğrudan emekçilere ulaştıracak mağazalar açar, işletir. Başta her türlü gıda ürünü devlet tarafından emekçilere ulaştırılır ve fiyatları minimum düzeyde tutulacaktır.
- iii) Gıda üretiminde uluslararası standartların ve kuruluşların öngördüğü her türlü önlem alınır ve devlet tarafından anlık olarak kontrol edilir.
- iv) Devlet belli bir yaşa kadar çocukların besin ihtiyaçlarının sağlanmasını en temel görev olarak belirler. Okullarda ve ailelerinde çocukların sağlıklı gelişimlerini sağlayacak besinlerin temini için araçlar geliştirilecektir.

Madde 8: Sosyalist Cumhuriyet, emekçilerin toplumsal koşullarını merkeze alan bir ekonomik işleyişi geliştirir.

Bu doğrultuda;

- i) Devlet, çalışabilir durumdaki tüm yurttaşlar için iş bulmakla yükümlü olacaktır.
- ii) Çalışma saatleri günlük 6 saat, haftalık 35 saati geçmeyecek şekilde düzenlenecektir.
- iii) Ücretler insanca yaşam düzeyinin altında olmayacaktır. Ücretler sektördeki ortalama ücretlerin üç katını geçemeyecektir.
- iv) Emekçiler için eğitim süreçleri desteklenecek, eğitim ile kendini geliştiren emekçiler ek fonlardan yararlanabilecektir.
- v) Tüm emekçiler için toplu sözleşme hakkı olacak, toplu sözleşme için hiçbir şart aranmayacaktır.
- vi) Tüm emekçiler sendikali bir biçimde çalışacaktır. İşyerlerinin yönetiminde işyeri komiteleri ve sendikalar söz sahibi olacaktır.
- vii) Belirli süreli çalışma statüsü geçici işler dışında kaldırılacaktır. Taşeronluk, kayıt dışılık gibi uygulamalara izin verilmeyecektir. Herkes sigorta sistemine dâhil edilecektir.

- viii) Çalışma imkânı bulunmayan tüm yurttaşların imkânları devlet tarafından sağlanacaktır.
- ix) Kıdem hakkı çalışmaya başlandığı andan itibaren tüm emekçiler için geçerli olacaktır.
- x) Emeklilik hakkı güvenceli bir hale gelecek, emeklilik mezarda değil hayattayken gerçekleşecek. Emeklilik yaşı aşağıya indirilecektir.
- xi) Emekçiler için her türlü doğrudan veya dolaylı vergiye son verilecektir.
- xii) Kapitalizmde ucuz ve yedek işgücü olarak görülen, cinsiyet ayrımcılığı üzerine kurulmuş iş bölümüne son verilecektir. Kadınlar, eşitlik temelinde iş gücüne katılımları teşvik edilecek, yemek, temizlik, çocuk bakımı gibi kadının üzerine yıkılmış olan yükler, kolektif olanaklar seferber edilerek ortadan kaldırılacaktır. Kreş, yemekhane ve çamaşırhane uygulamaları kamusal ve erişilebilir kılınacaktır.

Madde 9: Sosyalist Cumhuriyet, ekonomik ve toplumsal ilerlemenin bilimsel temellerde gelişmesini teşvik eder.

Bu doğrultuda:

- i) Buluş, patent, araştırma geliştirme, ürün geliştirme gibi süreçler sonucunda ortaya çıkanların fikri mülkiyeti kamuya ait olacaktır. Bu tür gelişmeleri sağlayanlar toplumsal ve sosyal yönden ödüllendirilecektir.
- ii) Toplumsal gelişmenin esası olarak üniversiteler ve bilim merkezleri görülür. Buradaki araştırmacıların önündeki piyasa baskısı ortadan kaldırılacak, araştırma bütçeleri toplam bütçenin %5'inden az olmamak kaydıyla arttırılacaktır.
- iii) Bilimsel gelişme, toplumsal ve ekonomik ilerlemenin merkezinde yer alacak, bilimsel araştırmalar üretim sürecinin bir parçası sayılacaktır.

B- SOSYALİST CUMHURİYET VE BAĞIMSIZLIK SOSYALİST CUMHURİYET EMPERYALİST TAHAKKÜME KARŞI BAĞIMSIZLIKTIR

Madde 1: Sosyalist Cumhuriyet, Türkiye'nin aleyhine olan, bağımsızlık ve egemenliğini hiçe sayan her türlü anlaşmadan çekilir.

Bu doğrultuda:

- i) AB başvuru süreci tek taraflı bitirilecektir.
- ii) Bugüne değin ekonomik, sosyal ve siyasal gelişimin önüne ket vuran Gümrük Birliğinden çıkılacaktır.
- iii) Emperyalizme bağımlılığa neden olan tüm uluslararası anlaşmalar tek taraflı olarak sona erdirilecektir.

Madde 2: Sosyalist Cumhuriyet, emperyalizmin savaş örgütü olan NATO'dan çıkılmadan bağımsızlığın elde edilemeyeceğini ilan eder.

Bu doğrultuda:

- i) Ülkemiz üzerinde bulunan tüm NATO ve ABD üslerine el konulacak. Üslerde bulunan askerler ülkemizi 72 saat içinde terk edecektir.

- ii) TSK'nın NATO bünyesinde görev yaptığı ülkelerdeki tüm askeri birlikler geri çağrılacaktır.
- iii) NATO ve ABD'nin Montrö sözleşmesine aykırı biçimde Karadeniz'e yerleşmesine engel olunacaktır.

Madde 3: Sosyalist Cumhuriyet, dış politikada emperyalist güç savaşlarının parçası değil, ulusların ve halkların ortak gelişimini hedefler.

Bu doğrultuda;

- i) Tüm anti-emperyalist, ilerici iktidarlar ile ikili işbirliği ve yardımlaşma anlaşmaları imzalanacaktır.
- ii) Ülkemizin bağımsızlığının güçlendirilmesi için başta bölge devletleri olmak üzere, karşılıklı işbirliğini gözeten tüm ülkeler ile ticari, siyasi ve askeri anlaşmalar yapılacaktır.
- iii) Bölgesel ticaret yollarının korunması, emperyalist müdahalenin bölgeye engellenmesi için ekonomik ticaret koridorlarının kurulmasına ön ayak olunacaktır.

Madde 4: Sosyalist Cumhuriyet, Akdeniz ve Karadeniz'de stratejik konumu ve enerji kaynaklarının varlığı nedeniyle emperyalist ülkelerin güç gösterilerine sahne olmasının karşısında durur.

Bu doğrultuda;

- i) Ülkemizin denizlerdeki hukukun muhatapları, bu denize kıyısı olan ülkelerdir. Her iki denizde de karşılıklı işbirliği anlaşmaları imzalanacaktır.
- ii) Doğu Akdeniz ve Karadeniz'in bölgeye kıyısı olmayan ülkeler tarafından silahlandırılmasının önünde yer alınacak, özellikle Doğu Akdeniz'in silahsızlandırılmış bir coğrafya olması için gerekli girişimler başlatılacaktır.

Madde 5: Sosyalist Cumhuriyet, emperyalizmin bölgede yürüttüğü sınır değiştirme, ilhak ve imha siyasetlerinin karşısında yer alır.

Bu doğrultuda;

- i) Bölgedeki yayılmacı olan tüm güçlere karşı mevcut sınırların korunmasını savunacaktır.
- ii) İsrail karşısında Filistin'in bağımsız ve egemen bir devlet olarak tanınmasını sağlamak için çaba sarf edecektir. İsrail ve Filistin sorununda, 1967 sınırlarına dönülerek iki devletli bir çözümün yanında yer alacaktır.
- iii) Bölgedeki başta ABD olmak üzere, İngiltere, Fransa ve diğer ülkelerin askeri varlıklarının sona erdirilmesini savunacaktır.
- v) Bölgede her türlü nükleer silahın veya nükleer silah girişiminin karşısında duracaktır.
- vi) Türkiye, göçmen ve mültecilerin ucuz emek gücü olarak görüldüğü, siyasi bir enstrüman olarak kullanıldığı uygulamalardan vazgececektir. Bölgesel işbirlikleri sağlanacaktır.

Madde 6: Sosyalist Cumhuriyet, stratejik sektörleri bağımsızlığın teminatı olarak görür.

Bu doğrultuda:

- i) Ulusal savunma sanayiinin geliştirilmesi, bu sanayiinin tamamen kamulaştırılması ile mümkündür. Ulusal savunma sanayi bir bütün olarak kamulaştırılacaktır.
- ii) İlaç ve aşı da dışa bağımlılık kaldırılacak, ulusal ilaç ve Aşı sanayii kurulacak, tekellerin hakimiyetine son verilecektir. Tüm ilaç ve aşilar halkımıza koruyucu sağlık hizmetleri politikası ile eşit ve ücretsiz bir biçimde sunulacaktır.
- iii) Bilişim sanayiinde yerli üretim kapasitesi artırılacak, ulusal çip sanayi kurulacaktır.

C- SOSYALİST CUMHURİYETİN SİYASAL TEMELLERİ SOSYALİST CUMHURİYET EMEKÇİLERİN İKTİDARIDIR

Madde 1: Sosyalist Cumhuriyet, örgütlü bir emekçi halk yönetimine dayanır.

Bu doğrultuda:

- i) En yüksek siyasi organ olarak TBMM'yi temel alan bir yönetim sistemi kurulacak. Başkanlık sistemi kaldırılacak, yürütme organı yasamaya bağlı hale getirilecektir.
- ii) İşyerleri, okullar, mahalleler, ilçe ve il meclisleri ile aşağıdan yukarı bir yönetim sistemi kurulacak.
- iii) Kurulacak meclisler, emekçi halkın örgütlenmeleri olan sendika, demokratik kitle örgütleri, barolar vb. toplumsal örgütlenmelerin de katılabileceği yasal düzenlemeler yapılacaktır.
- iv) Seçimle iş başına gelen tüm yetkililer, emekçi halka karşı sorumlu olacaktır. Emekçiler, TBMM başta olmak üzere tüm organlarda yer alan yetkilileri geri çağırma hakkına sahip olacaktır.
- v) Seçimle iş başına gelen yetkililerin her türlü ayrıcalığı ortadan kaldırılacaktır. Seçimle iş başına gelsin ya da atansın, devletin yönetici organlarında yer alan tüm yetkililer ortalama ücretler düzeyinde maaş alacaktır.

Madde 2: Sosyalist Cumhuriyet, yargının toplumsal bir baskı unsuru haline getirilmesini reddeder ve yargıyı emekçi halk yönetiminin hizmetine sunar.

Bu doğrultuda:

- i) Yargı, yürütmenin ve başkanın aracı olmaktan çıkarılacaktır. Yargının, yürütme karşısında bağımsızlığı sağlanacaktır.
- ii) Yargıç ve savcılar bağımsız olacak, yüksek yargı yürütmenin atadığı bir organ olmaktan çıkarılacaktır.
- iii) Seçme ve seçilme hakkını gasp eden her türlü uygulamaya son verilecektir.
- iv) Yüksek yargı kurumlarının denetlenmesi emekçi halkın örgütlülüğü ile sağlanacak, güçler dengesi örgütlü halk gücünün bir parçası haline gelecektir.

Madde 3: Sosyalist Cumhuriyet, laikliği siyasal sistemin vazgeçilmez bir ilkesi olarak görür.

Bu doğrultuda:

- i) Toplumsal yaşamın dinsel referans, kural ve kaidelere göre düzenlenmesine son verilecek. Yasaların düzenlenmesinde her türlü dinsel referans çıkarılacak, bu tür uygulamaların yasaların bir parçası olarak görülmesine karşı anayasal tedbirler alınacaktır.
- ii) Her türlü dinsel örgütlenmenin (tarikat, cemaat, vakıf, dergâh vb.) yasal bütün kılıfları inanma ve inanmama özgürlüğünün karşısındaki temel engel olarak kabul edilecektir.
- iii) Bugüne kadar dinsel örgütlenmelerin elde ettiği her türlü ticari örgütlenmelere son verilecek. Bu tür örgütlenmelerin bir parçası olarak elde edilmiş her türlü mülk, emekçi halka geri verilecektir.
- iv) İstibdat rejiminin temel siyasi örgütlenmesi haline gelmiş olan Diyanet İşleri Başkanlığı lağvedilecektir. Devletin sağlayacağı din hizmetleri laiklik esasına göre yeniden düzenlenecek, farklı inanç ya da inanmama biçimlerine dönük baskıya izin verilmeyecektir.
- v) Eğitimde dinselleştirmeye son verilecek, dini eğitim lise ve üstü olan okullarda felsefe ve insanlık tarihinin bir parçası olarak, seçmeli olarak verilecektir. İmam-hatip okulları kapatılacak, bu ihtiyaç İlahiyat Bölümlerinin yeniden düzenlenmesiyle sağlanacaktır.
- vi) Eğitimde müfredat laik ve bilimsel ilkelere yeniden düzenlenecektir. Eğitimde dinsel örgütlenmelerin elde ettiği her türlü ayrıcalığa son verilecektir.
- vii) Medeni Kanun'da dinsel referanslara göre yapılan düzenlemeler kaldırılacaktır. Müftülere nikâh kıyma yetkisi veren yasa iptal edilecek, kadınları toplumsal yaşantının dışına iten tüm uygulamalara son verilecektir.
- viii) Laiklik ilkesi, toplumsal özgürlüğün kaynaklarından biri olarak görülecek, buna dönük anayasal düzenlemeler yapılacaktır.

Madde 4: Sosyalist Cumhuriyet, eşit yurttaşlık temelinde kurulur.

Bu doğrultuda:

- i) Kapitalist Türkiye'nin baskın özelliği olan ayrımcı, şoven uygulamalara son verilecektir. Her türlü ulusal baskı reddedilecek, emekçilerin birliği temelinde yurttaşlık bilinci geliştirilecektir.
- ii) Anayasal olarak yapılacak düzenlemeler ile Türk ve Kürt emekçileri başta olmak üzere tüm emekçilerin birliği esas alınacaktır. Türk ve Kürt emekçileri başta olmak üzere, emekçi halk ülkenin kurucu temel unsuru olarak görülecektir.
- iii) Anadilinde eğitim anayasal güvence ile sağlanacak, ortak ulusal kimliğin bir parçası olarak anadilinde eğitimin ilkeleri düzenlenecektir.
- iv) Yerel yönetimler, bölgesel ve ulusal ayrımcılıkların bir parçası olarak değil, eşitlik ve emekçilerin birliği ekseninde yeniden düzenlenecektir. Yerel yönetimler toplumsal siyasal sistemin bir parçası haline getirilecektir.
- v) Farklı inanç ve mezheplerden gelen yurttaşların, kültürel gelenekleri koruma altına alınacak, bunların ayrımcılık unsuru haline getirilmesinin önüne geçilecektir.

vi) Kadınların siyasal ve sosyal yaşama etkin bir biçimde katılmasının etkin bir biçimde sağlanması için etkin bir toplumsal örgütlenme sağlanacak, bu örgütlenmelere anayasal güvence sağlanacaktır.

vii) Kadınlara ve çocuklara yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için her türlü yasal düzenleme ivedilikle hayata geçirilecektir.

vi) Cinsiyet ve cinsel yönelim ayrımcılığına dönük uygulamalara son verilecektir.

Madde 5: Sosyalist Cumhuriyet, siyasal sistemin ve toplumsal gelişimin bir parçası olarak her türlü gerici, faşist, ayrımcı ve sömürücü uygulama ve siyasetin karşısında konum alır.

Bu doğrultuda:

i) Siyasal özgürlüklerin ve toplumsal örgütlenme hakkının karşısı olarak gerici, faşist, ayrımcı ve sömürücü siyasal akımlara karşı örgütlü toplumsal güçler anayasal güvence altına alınacaktır. Bu tür siyasal akımlar, toplumsal özgürlüklerin karşısı olarak görülür.

ii) Her türlü gerici, faşist, ayrımcı ve insanın insanı sömürmesini temel alan siyasal akımlara karşı toplumsal yaşamın örgütlülüğü ilkesi esas alınarak, bu tür siyasal akımlara karşı siyasal, ideolojik, kültürel ve idari "direnme hakkı" sağlanacaktır.

iii) Bu tür akımların sosyal, siyasal, tarihsel kaynaklarına yönelik siyasi, ekonomik, ideolojik, kültürel tedbirler alınacaktır.

D- SOSYALİST CUMHURİYET VE TEMEL HAKLAR SOSYALİST CUMHURİYET EŞİT VE ÖZGÜR YAŞAMIN TEMİNATIDIR

Madde 1: Sosyalist Cumhuriyet, toplumsal örgütlenmenin emekçilerin tarihsel ve güncel çıkarları için vazgeçilmez olduğunu kabul eder.

Bu doğrultuda:

i) Tüm yurttaşların, önceden haber vermeksizin bireysel ya da toplu bir biçimde görüşlerini ifade etme hakkına sahip olacağı anayasal düzenlemeler yapılacaktır. Bu hakkın işletilmesinde toplumsal gelişmenin ve siyasal sistemin esasları dikkate alınır ve bunların karşısında yer alan görüşlerin bu hakka sahip olması kabul edilmez.

ii) Emekçiler, işyeri, mahalle ve okullarında toplumsal bir örgütlenmenin parçası haline gelecektir.

iii) Sendika, demokratik kitle örgütü, baro vb. toplumsal örgütlenmelerin kamusal olanaklardan yararlanması sağlanacaktır.

Madde 2: Sosyalist Cumhuriyet, basın özgürlüğünün ve bilgiye erişim hakkının kullanılmasını titizlikle işletir.

Bu doğrultuda:

- i) Basın kuruluşlarının ve kişilerin basın aracılığıyla görüşlerini açıklamasından ötürü kovuşturmaya uğramasına son verilecektir. Gazetecilik faaliyeti suç kapsamında değildir.
- ii) Geleneksel ve sosyal medya kuruluşlarının halkın bilgi alma hakkı doğrultusunda görev yapması sağlanacaktır. Bu kuruluşların tekellerin, patronların, tarikatların ve her türlü ayrımcı uygulamayı talep edenlerin elinde olması yasal olarak engellenecektir.
- iii) Her türlü basılı ve dijital yayının kamusal olanaklar kullanılarak yayılması sağlanacaktır.
- iv) Gazetecilik ve habercilik faaliyeti piyasa şartlarından kurtarılacaktır.
- v) İnternete ve bilimsel bilgiye dayalı büyük veri tabanlarına erişim tüm yurttaşlar için ücretsiz bir biçimde sağlanacaktır.

Madde 3: Sosyalist Cumhuriyet, tüm yurttaşların her aşamada eğitimden yararlanma hakkını sağlamakla yükümlüdür.

Bu doğrultuda:

- i) Eğitim kamusal bir faaliyet olarak kabul edilecektir. Tüm özel eğitim kuruluşları kamulaştırılacaktır.
- ii) Eğitim, okul öncesinden yüksek lisansa kadar ücretsiz bir biçimde sağlanacaktır.
- iii) Kesintisiz eğitim, 13 yıla çıkarılacak ve okul öncesi dönemi de kapsayacaktır.
- iv) Öğrenciler için barınma sorunu ortadan kaldırılacaktır. Okul kimliği olan tüm öğrenciler için ücretsiz, sağlıklı barınma hizmeti verilecektir.

Madde 4: Sosyalist Cumhuriyet, barınmanın en temel hak olduğu bilinciyle hareket eder.

Bu doğrultuda;

- i) Devlet, emekçiler için sağlıklı, afetlere dayanıklı ve ücretsiz bir biçimde kullanılacak konutlar inşa edecektir.
- ii) Kullanılmayan konutlar, kamunundur ve bu konutlar ihtiyacı olan emekçilere, öğrencilere, kadınlara, engelli bireylere ücretsiz bir biçimde tahsis edilecektir.
- iii) Devlet, toplu konutların geliştirilmesi ve bakımını üstlenecektir. Kooperatif ve bireysel konut yapımına destek verilecek, iyi donatılmış konut inşa programı eksiksiz uygulanacaktır. Ortaya çıkan konutlar kamu denetimi altında adil şekilde dağıtılacak; düşük kira ve kamu hizmetleri ücretleriyle emekçilerin erişimine sunulacaktır.
- iv) Kentler, sağlıklı ve insan yaşamına uygun hale getirilecektir. Plansız kentleşmeye son verilecek, barınma ve iş yaşamı arasında uyum sağlanacaktır.

Madde 5: Sosyalist Cumhuriyet, sağlık hizmetlerini tüm yurttaşların hizmetine sağlayacak uygulamaları temel alır

Bu doğrultuda:

- i) Sağlık kamusal bir hizmet olarak görülecektir. Sağlıkta özelleştirmeye son verilecek, tüm özel hastaneler kamulaştırılacaktır.

- ii) Şehir hastaneleri uygulamasına son verilecek, buradaki işletme garantileri bitirilecektir.
- iii) Sağlık, en temel insan hakkı çerçevesinde değerlendirilecek, sağlık sistemi tekellerin elinden kurtarılacaktır.
- iv) Sağlık sistemi birinci basamak sağlık hizmetlerinden başlanarak yeniden düzenlenecek, işyerleri sağlık sisteminin bir parçası haline gelecektir.

Madde 6: Sosyalist Cumhuriyet, ulaşımın, dinlenme ve seyahat etme özgürlüğünün, kültürel ve insani gelişmenin tüm yurttaşlara sağlamakla yükümlüdür.

Bu doğrultuda:

- i) Ulaşım, ticari bir faaliyet olmaktan çıkarılacaktır. Emekçilerin günlük yaşantısına sağlıklı bir biçimde devam edebileceği bir planlama ile ulaşım faaliyetleri yeniden düzenlenir ve ulaşım tüm yurttaşlar için ücretsiz hale getirilecektir.
- ii) Tüm yurttaşların dinlenme ve seyahat etme özgürlüğünün yerine getirilmesi için turizm hizmetleri ve kapasitesi yurttaşların hizmetine kamusal bir biçimde sunulacaktır.
- iii) Tüm yurttaşların kültürel ve insani gelişimlerinin sağlanması için mahalle ve işyerlerine spor merkezleri, kütüphaneler ve kültür merkezleri açılacaktır. Her yurttaş kültürel etkinliklere ücretsiz bir biçimde erişme hakkına sahip olacaktır.